

רגע, זה מסתדר?

שלוש שאלות שחשוב לשאול לפני שמאמינים, משתפים או פועלים

מסגרת פשוטה לזיהוי השפעה פסולה במרחב המידע

המטרה – לתת כלים פשוטים לבחון מידע באופן ביקורתי, לזהות סימני אזהרה להשפעה פסולה ולעצור ולבדוק לפני שמאמינים, משתפים או פועלים.

לא כל מידע שגוי הוא ניסיון להטעות, ולא כל תוכן שמעורר רגש, עבר עריכה או נוצר באמצעות בינה מלאכותית הוא פסול. המטרה אינה לחשוך בכל דבר – אלא לדעת מתי כדאי לעצור ולבדוק.

מהי השפעה פסולה?

בתכל"ס: ניסיון לתמרן את השיח הציבורי בצורה מניפולטיבית באמצעות הסוואה והטעיה.

הגדרה מלאה: פעילות מכוונת המבקשת לעצב, להטות או לשבש את השיח הציבורי באמצעות מניפולציה, הסוואה או הטעיה, באופן שעלול לפגוע ביכולת הציבור לגבש עמדה חופשית ומיועדת.

שלוש שאלות שכדאי לשאול

השאלה	מה בודקים?	מה צריך להדליק נורה אדומה?
מי עומד מאחורי זה?	האם אפשר לזהות את המקור ולהגיע לפרסום המקורי? האם החשבון, האתר או האדם הם באמת מי שהם מציגים את עצמם? האם מדובר באמת בכמה מקורות עצמאיים?	מקור שלא ברור מי עומד מאחוריו; חשבון או אתר שנראים כמעט כמו מקור מוכר; זהות או מימון מוסתרים; הרבה חשבונות שמפיצים את אותו מסר באופן דומה ובסמיכות זמנים.
מה ההקשר?	מתי ואיפה התוכן פורסם? מה קרה לפני ואחרי? האם מוצגת התמונה המלאה?	אין תאריך, מקום או מקור ברור; תמונה או סרטון ישנים שמוצגים כאילו צולמו עכשיו; קטע חתוך או ציטוט חלקי; כותרת שאינה מתיישבת עם התוכן המלא.
מה מבקשים ממני לעשות?	האם מנסים לגרום לי לשתף, להגיב, לבחור צד או לפעול מיד – לפני שבדקתי?	לחץ לשתף או לפעול מיד, "לפני שימחקו", "חייבים להפיץ"; שימוש בפחד, כעס או התלהבות כדי לדחוף לפעולה מהירה; הצגת מצב מורכב כאילו קיימות רק אפשרויות קיצוניות.

חשוב לזכור

אנונימיות, רגש חזק, תוכן ערוך, שימוש בבינה מלאכותית או פעילות חריגה אינם כשלעצמם הוכחה להטעיה או להשפעה פסולה. הם סימן שכדאי לעצור, לבדוק ולאמת לפני שמשתפים או פועלים.

עוצרים. בודקים. בוחרים.

מידע על הליך הבחירות, אירועים חריגים הנוגעים לניהול הבחירות, ספירת הקולות והתוצאות – בודקים ומאמתים רק מול הערוצים הרשמיים של ועדת הבחירות המרכזית.

טוהר הבחירות הוא משימה לאומית. גם לך יש חלק!